

UPA 2016/126: Kommunit tamaasa suleqatiginissaat aallartisarniaqqullugu, kommunillu akornanni naligiinnerulernissaq siunertaralugu iliuseqarnissamut periarfissaasinnaasunik qulaajaanissaq, tamatumanilu kommunit ataasiakkaat suliassanik isumagisassaminnik aningaasaqarnikkut periarfissaat eqqarsaatigalugu, taamatuttaarlu iliuserisassat pineqartut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassaat qulaajaqqullugit Naalackersuisut peqquneqarnissaattut Inatsisartut aalajangiiffigisassaannik siunnersuut. Qulaajaanissami aningaasatigut naligiissaarinermut aaqqissuussineq atuuttoq ilaatinneqassaaq, taamaattorli taannaanaq killiffigineqassanngilaq.

Pillugu

siunnersuutip aappassaaneerpeqarnerani

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Suliaqarnermi Inatsisinut Ataatsimiititaliap uku inuttarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Iddimanngiu Bianco, Inuit Ataqtigiit, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Michael Rosing, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Laura Tàunâjik, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Múte B Egede, Inuit Ataqtigiit

1. Siunnersuut tunuliaqutaalu

Kommunit tamarnik suleqatiginissaat aallartisarniaqqullugu, kommunillu akornanni naligiinnerulernissaq siunertaralugu iliuseqarnissamut periarfissaasinnaasunik qulaajaanissamik, tamatumanilu kommunit ataasiakkaat suliassanik isumagisassaminnik aningaasaqarnikkut periarfissaat eqqarsaatigalugu, taamatuttaarlu iliuserisassat pineqartut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassaat qulaajaqqullugit Naalackersuisut peqquneqarnissaat siunnersuuteqartumit kissaatigineqarpoq.

2. Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuutaat

Naalackersuisut siunnersuummut akissuteqaamminni paasissutissiissutigaaq naligiissaarinermik aaqqissuussineq nutaaq maanna piareersarneqartoq, taassuminngalu pingaarnertut siunertaasoq kommunit akornanni aningaasaqarnikkut naligiinnerulersitsinissaq.

Naligiissaarinermik aaqqissuussinerup nutaap pisariitsuunissaa paasiuminartuusnissaa lu peqatigitillugulu sapinngisamik tulluartaunissaa siunertarineqartoq Naalackersuisut paasissutissiissutigaaq.

Atatillugulu Naalackersuisut Nuna tamakkerlugu nassuiaammut, UKA 2016-imi Inatsisartunit suliarineqarnissaa ilimagineqartumut, kommunillu akornanni sammisani assigiinngitsuni assigiinngissutsinik qulaajaasussamut, innersuussipput.

Taamaamat Naalackersuisut isumaqarput suliap aallartereersup saniatigut nassuiaammik nukinnik atuiffiusussamik aallartitsinissaq pisariaqanngitsoq.

Naalackersuisut tamanna tunngavigalugu allannguutissatut siunnersuummik imaattumik saqqummiussipput:

“Kommunini tamani ineriartortoqarnissaa periarfissillugu nunatsinni oqimaaqatigiinnerusumik ineriartortoqarnissaa anguniarlugu kommunit ingerlaavartumik suleqatigiinnissaat pillugu Naalackersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Tamatumani ilanngullugu kommunit akornanni annerusumik assigiittoqarnissaa anguniarlugu sulisoqassasoq, matumani kommunit ataasiakkaat suliassaminnik aningaasatigut kivitsisinnaanissaat periarfissinniarlugu. Anguniagaq ilaatigut aningaasaqarnikkut nalimmassaariaatsip iluarsartuunneratigut, immikkoortunut ataqatigiissumik pilersaarusiortoqarneratigut, pisortat oqartussaaffiisa ilutsimikkut iluarsiiiffiginerisigut, suliaraqfiillu attuumassuteqartut allat iluarsiiiffiginerisigut anguneqarsinnaavoq.”

3. Kommunit isertitaqarnissamut tunngavissaat kommunillu akornanni naligiissaarineq

Kommunit assigiinngitsutigut namminersortuupput, tassa imaappoq sinaakkutit aalajangersimasut iluini suliassaaminnik aqutsillutik, namminneq akileraarutissanik akiliisitsisinnaallutik kommunillu isertitaasa sumut atorneqarnissaat namminneq aalajangersinnaallugit. Kommunilli suliassanut arlalissuarnut inatsisitigut pituttorsimapput.

Kommunit ilaatigut kommuninut akileraarutitigut ilaatigullu Nunatta Karsianit kommuninut ataatsimoortumik tapiissutitigut aningaasalersugaapput.

Kommuninut akileraarutit

Kommunit akileraarutitigut isertitaat tassaapput kommuninut ataatsimut akileraarutit ingerlatseqatigiiffiillu akileraarutaasa iluanaarutinullu akileraarutaasa ilaat.

Kommunimut akileraarut kommunimit namminermit aalajangersarneqartarpoq. Kommunimut akileraarut minnerpaamik 20 procentusinnaavoq annerpaamillu 30 procentusinnaalluni.

Kommuninut ataatsimut akileraarutit annertussusissaat Inatsisartunit ukiut tamaasa aalajangersarneqartarput. Tamanna ukiuni kingullerni 6 %-iusimavoq. Iluanaarutit 2009-p kingorna kommuninut agguanneqartarsimapput innuttaasut amerlassusaat kommunillu akornanni pilersuisussaatitaanikkut nammatat agguataagaanerit tunngavigalugu. 2016-imi kommuninut ataatsimut akileraarutinit 500 mio. kr-it pallillugit agguanneqartarput.

Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaannit iluanaarutillu akileraarutaannit iluanaarutit ilaat kommuninut tunniunneqartarput. Kommunit taakku 75 %-ii pisarpaat. Kommunit iluanaarutinit pineqartunit pissarsiassaat kommuninut ataatsimut akileraarutit kommunit akornanni agguanneqartarnerisut agguanneqartarput, tassa innuttaasut amerlassusaat kommunillu akornanni pilersuisussaatitaanikkut nammatat agguataagaanerit tunngavigalugu.

Ataatsimut tapiissutit

Kommunit Namminersorlutik Oqartussanit ataatsimut tapiissutinik pissarsisarput. Kommunit Inatsisartunit suliakkerneqaraangata, tamatumunnga kommuninut ataatsimut tapiissutitigut qaffaanikkut matussusiiisoqartarnera nalinginnaasuuvoq.

Ataatsimut tapiissutit Naalakkersuisut kommunillu akornanni isumaqatigiissuteqarnikkut aalajangersarneqartarput (kommunit nuna tamakkerlugu kattuffiannit KANUKOKA-mit isumaqatigiinniunneqartarput). Isumaqatigiissutikkut qanoq kommunit akornanni agguanneqarnissaat pinnagu taamaallaat ataatsimut tapiissutip annertussusissaa aalajangerneqartarpoq. Ataatsimut tapiissutit maannamut ukiukkaarlugu isumaqatigiissuteqarnikkut aalajangersarneqartarput. Naalakkersuisut kommunillu 2014-imi missingersuusortarnemi suleqatigiinnissaq pillugu nutaamik isumaqatigiissuteqarput, tassani kommunit ukiunut arlalinnut siumut isigisumik pilersaarusiorsinnaanerit pisariillisarniarlugu, ilaatigut ukiunut arlalinnut ataatsimut tapiissuteqartalernerit ikaarsaarnissamik siunertalimmik qanoq pilersaaruteqarneq pillugu nalunaaruteqarlutik.

2016-imi kommuninut ataatsimut tapiissutit katillutik 1.325 mio. kr-it pallillugit amerlassuseqarsimapput.

Ataatsimut tapiissutit annertunersaat¹ innuttaasut amerlassusaat kommunillu akornanni pilersuisussaatitaanikkut nammatat agguataagaanerat tunngavigalugu kommunit akornanni agguanneqartarput. Tassa kommuninut ataatsimut akileraarutit ingerlatseqatigiiffiillu pissarsiaasalu akileraarutaasa iluanaarutaasa ilaasa kommuninut tunniunneqartartut agguanneqartarnerisut.

Sammisanili ataasiakkaani agguassinnermut immikkut maleruagassaqarpoq, tamanna soorlu kuuffiit nutarterneqarnerannut, suliassaqarfinnullu Namminersorlutik Oqartussanit kommuninut nuunneqarsimasunut: innarluutilinnik isumaginninnermut, siamasissumik immikkut atuartitsinernut (VSP) kiisalu perorsaanermut, tarnillu pissusaat pillugit siunnersuisarnermut (PPR)² tunngatillugu.

Tassunga ilanngunneqassapput 2014-imi aallartittumik utaqqiisaasumik naligiissaarinermik aaqqissuussinerit allanngorartut, kommuninullu ataatsimut tapiissutit tunniunneqartarnerannut sunniuteqarsimasut.

Kommuninut ataatsimut tapiissutit 2016-imi imatut agguanneqarsimapput:

Qaasuitsup Kommunia	Kommuneqarfik Sermersooq	Qeqqata Kommunia	Kommune Kujalleq
480.077.000 kr.	377.880.000 kr.	249.387.000 kr.	215.764.000 kr.

Kommunit akornanni naligiissaarineq

Ilaatigut ataatsimut tapiissutit agguanneqartut aningaasartuutissatut pisariaqartitanut naapertuussarneqarnerisigut ilaatigullu kommunit akileraarutitigut isertitaannik naligiissaarinikkut kommunit akornanni naligiissaarineq pisarpoq.

Kommunini isertitanut akileraarutinit iluanaarutit kommunit akornanni naligiissaarinermik aaqqissuussinnermut atorineqartarput. Kommuninit nuna tamakkerlugu agguaqatigiisitsinerup 115 %-ii sinnerlugit innuttaasunit ataasiakkaanit iluanaaruteqartunit (akileraarut 20 %-iutillugu) kommuninut agguaqatigiisitsinerup 90 %-ii ataallugu iluanaaruteqartunut nuussinikkut kommunit akornanni naligiissaarisoqartarpoq. Tamanna pissutsit piviusut malillugit imaappoq, tassa aningaasanik Kommuneqarfik Sermersuumiit Kommune

¹ 2016-imi katillugu ataatsimut tapiissutit 1.325 mio. kr-iusunit 850 mio. kr-it.

² Ataatsimut tapiissutit ilaat suliassanik Namminersorlutik Oqartussanit kommuninut nuunneqarsimasunik isumaginninnissamat tapiissutaasut, Namminersorlutik Oqartussanit namminermit nuussineq sioqqullugu ukiuni kingullerni atorineqarsimasut tunngavigalugit agguanneqartarput.

Kujallermut Qaasuitsullu Kommunianut nuussisoqartarpoq. Kommuneqarfik Sermersooq 2016-imi naligiissaarinnermut aqqissuussineq taanna aqputigalugu 86 mio. kr-it pallillugit tunniussaqaarsimavoq, taakkunannga Kommuni Kujalleq 20 mio. kr-it pallillugit pissarsisimalluni Qaasuitsullu Kommunian 66 mio. kr-it pallillugit pissarsisimalluni.

Aammattaaq ingerlatseqatigiiffiit pissarsiaasalu akileraarutaannit iluanaarutit ilaat kommuninut tunniunneqartussat, kommunit akornanni naligiissaarinnermik aqqissuussinnermut ilanngunneqartarput. Siusinnerusukkut kommunip ingerlatseqatigiiffiup angerlarsimaffigisaata iluanaarutit 10 %-ii pissarsiarisaraluarpai, sinnerilu 90 %-iusut pilersugassatigut nammatat innuttaasullu amerlassusaat aallaavigalugu kommunit akornanni agguanneqartarlutik. Maannakkut taamak pisoqartarunnaarnikuvoq: Maannakkut aningaasat tamarmik agguanneqartalersimapput, innuttaasullu amerlassusaat kommunillu akornanni pilersuisussaataitanikkut nammatat agguataagaanerat tunngavigalugu agguanneqartarlutik. Taamaalilluni Kommuneqarfik Sermersooq 2016-imi 61 mio. kr-it pallillugit tunniussaqaarsimavoq, taakkunanngalu Qeqqata Kommunian aamma Kommune Kujalleq tamarmik immikkut 15 mio. kr-it pallillugit pissarsisimallutik. Qaasuitsup Kommunian 31,5 mio. kr-it pallillugit pissarsisimasoq.

Kiisalu siusinnerusukkut oqaatigineqareersutut kommuninut ataatsimut akileraarutit iluanaarutitaat kommunit akornanni naligiissaarinnermut ilanngunneqartarput. Assersuutigalugu Kommuneqarfik Sermersooq 2014-imi kommuninut ataatsimut akileraarutitut (katillugu 459 mio. kr-iusunut) 237 mio. kr-it missaannik tapiissuteqaarsimavoq, taakkunanngalu 168 mio. kr-it missaannik nammineq pissarsilluni. Taamaalilluni naammassinerani Kommuneqarfik Sermersooq 69 mio. kr-it missaannik tunniussaqaarsimavoq.

Utaqqiisaasumik naligiissaarinnermut aqqissuussinnerit – aqqissuussinnerup nutaap atulernissaanut

Kommuninik aqqissuusseqqinnermut atatillugu (kommunit kattussuutsinneqarnerat) Naalakkersuisut suleqatigiisitamik, kommuninut tapiissutit agguanneqartarnerannut periutsumik nutaamik, tassani aamma naligiissaarinnermik aqqissuussinnermik nutaamik suliaqartussamik pilersitsipput. Kommunit suleqatigiisitamut tassunga Kanukoka aqputigalugu aallartitaqarput. Naligiissaarinnermut ataatsimullu tapiissutit agguanneqartarnerannut periuseq maanna atorneqartoq suleqatigiisitamit taassuminnga ilusilerneqarpoq.

Ukiuni tulluuttuni kommunit aningaasaqarnikkut ilungersunartorsiornerusut naligiinnerulernissamik anguniagaqaarsimapput, kommunini taakkunani akileraarutitigut iluanaarutit alliaartornerisa annikinnerunerannut, kommuniniillu taakkunannga Kommuneqarfik Sermersuumut nuttarnerup ingerlaannarneranut innersuussillutik. Paasinarsisimavorli kommunit akornanni tamanna pillugu isumaqatigiissuteqarnissaq ajornartoq, 2012-milu ukiakkut Kanukoka tusagassiorfinnut nalunaarutikkut Naalakkersuisunut kaammattuivoq, taakku

nammineerlutik kommunit isummerfigisinnaasaannik naligiissaarineramik aaqqissuussineramik siunissami atorneqarsinnaasumik siunnersuuteqaqqullugit.

Taamaammat Naalackersuisut 2013-imi ukiakkut ataatsimiinnermi 2014-imut Aningaasanut Inatsisissamut siunnersuutip allannguutissaatut siunnersuummik saqqummiussipput, tassani ataatsimut tapiissutit agguanneqarnerat allanngortinneqarluni Kommune Kujallermut Qaasuitsullu Kommunianut iluaqutaasumik. Kommune Kujallermut Qaasuitsullu Kommunianut ataatsimut tapiissutit 8 mio. kr-inut kiisalu 12 mio. kr-inut qaffanneqarput, peqatigisaanik Kommuneqarfik Sermersuumut tapiissutit 20 mio. kr-inik appartinneqarput.

Utaqqiisaasumik naligiissarineq taanna 2015-imi attatiinnarneqarpoq, tassanili Kommuneqarfik Sermersuup immikkut ittumik tapiissutai 45 mio. kr-inut qaffanneqarlutik, taakkunanga Qaasuitsup Kommunianut 27 mio. kr-inik pissarsilluni, sinneruttullu 18 mio. kr-it Kommune Kujallermut tunniunneqarlutik.

2015-imut naligiissaarineramik utaqqiisaasumik aaqqissuussineq kommunit akornanni isumaqatigiissutigineqanngitsumik aalajangersarneqarpoq.

Naalackersuisut 2015-imi naligiissaarineramik aaqqissuussineramik utaqqiisaasumik, periutsip nutaap atuutilernissaata tungaanut atuuttussamik aalajangiussipput. Utaqqiisaasumik niligiissaarineramik aaqqissuussinerup taassuma nassataraa Kommuneqarfik Sermersuup kommuninut ataatsimut tapiissutit agguanneqarneranni saniatigut immikkut ittumik naligiissaarinermut 90 mio. kr-inik tapiissuteqarnera. 90 mio. kr-it taakku kommunit sinneruttut akornanni agguanneqarput, Qeqqata Kommunianut ataatsimut tapiissutinit tunniussat 5 mio. kr-inik qaffanneqarlutik, Kommuni Kujallermut 33 mio. kr-inik, Qaasuitsullu Kommunianut 52 mio. kr-inik.

Tamanna ataatsimut isigalugu imaappoq, tassa Kommuneqarfik Sermersooq ullumikkut ukiumut 300 mio. kr-it sinnerlugit naligiissaarinermut (kommunimut akileraarutit naligiissarneqarnerisigut, kommuninut ataatsimut akileraarutitigut kiisalu ingerlatsiviit akileraarutaasa ilaannit kommuninut tunniunneqartutitigut) tunniussisartuq, tamanna Qaasuitsup Kommunianut Kommune Kujallermullu iluaqutaasumik.

Taamaattorli kommunit naligiissaarinerup kingornatigut isertitaat suli assigiinngitsorujussuupput. Tamannali kommunit innuttaasa amerlassusaat aningaasartuuteqarnikkullu assigiinngitsumik inissisimanerat eqqarsaatigalugu aamma isiginiagassaavoq:

	Sermersooq	Qaasuitsup	Qeqqata	Kujalleq
2016-imi isertitat	1.691 mio.	1.272 mio.	687 mio.	462 mio.
Innuttaasut amerlassusaat	21.868	17.498	9.620	7.151
Isertitat innuttaasunut ataasiakkaanut agguataarlugit	77.327	72.694	71.414	64.606

Naligiissaarineramik aqqissuussinerup nutaap 2019-imi atuutilersinneqarsinnaanera Naalakkersuisut naatsorsuutigaat. Periuseq kommunit akornanni aningaasaqarnikkut naligiinnerulerneramik pilersitsisussaavoq. Pisariitsuusaaq paasiuminarlunilu peqatigisaanillu sapinngisamik naammaginaruussalluni.

Naligiissaarineramik aqqissuussinerup nutaap naatsorsorneqarnerani tunngaviusariaqartut pillugit isummat Kommunit akornanni (innuttaasullu oqallinneranni) assigiinngissimaqaat. Assersuutigalugu ilaasa erseqqissaatigaat Namminersorlutik Oqartussat qitiusumik allaffeqarfiata, Namminersorlutik Oqartussani ingerlatseqatigiiffiit arlallit, Namminersorlutillu Oqartussat ataanni suliffeqarfiit arlallit Nuummiinnerat Kommuneqarfik Sermersuumut iluaqutaasooq. Nunap *tamarmi* qitiusumik allaffeqarfigigaa, ingerlatseqatigiiffiutigigai suliffeqarfiutigigaa saqqummiunneqarnikuuvoq, taakkunanilu suliffiit akileraarutitigullu isertitat kommunimit ataatsimit taamaallaat iluaqutigineqartariaqanngikkaluartut. Illuatungaatigut allat tikkuarsimavaat pisuussutsit allat soorlu qalerallit nunap *tamarmi* pisuussutigigai, taakkulu nunap immikkoortuinut naligiinngitsumik agguarneqarsimasut. Soorluttaaq assersuutigalugu kuannersuarni aatsitassat nunap *tamarmi* pisuussutigigai. Qaleralinnik aalisarnermit Kuannersuarnilu aatsitassarsiorfiulersinnaasumit suliffissaqartitsinikkut akileraarutitigullu iluaqusiinerit aamma kommunit akornanni agguanneqartariaqarpat?

Kommunit akornanni naligiissaarinermut ataatsimullu tapiissutinik agguassinermut periutsimik nutaamik nassaarniarnermi aamma tikkuarneqarsimavoq namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiisa akornanni tapiiffiqatigiittarnerup atuuttup, agguasseqqinnissap qanoq annertutigisumik pisariaqarneranik isumaliuteqarnermut ilanngunneqarnissaata pisariaqarnera. Taamatuttaaq ilaatigut ataqatigiissaagaanikkut pilersuinikkullu ingerlatat imminnut akilersinnaanngitsut attatiinnarnissaannut Namminersorlutik Oqartussat tapiissuteqartarnerat (kiffartuussinissamut isumaqatigiissutit).

Sanaartugassat agguataagaanerat

Kommunip suliassaminik aningaasaqassutsikkut naammassinnissinnaaneranut pissutsit pingaarutillit allat aamma atuupput. Tamanna assersuutigalugu Namminersorlutik Oqartussat sanaartugassanut aningaasaliissutaannut atuuppoq. Isornartorsiuisut ukiuni kingullerni sanaartugassanut aningaasaliissutinik naligiinnerusumik agguaassisoqarnissaanik ujartuisimapput. Aanali apeqquterujussuaq, naligiinnerusumik agguaassineq suugami? Pisortat inissiaataannik attartugassanik sanaartorneq assersuutigigaanni. Ilaasa tamanna imatut paasisinnaavaat, tassa kommuninut inissianik attartugassanik sanaartornissamut assigiimmik aningaasaliissuteqarneq naligiimmik agguataarinerusiq. Kommunimmi ilaanni inissianik amigaateqarneq allanut naleqqiullugu annertunerujussuuppat? Kommunimmi ilaat allanut naleqqiullutik innuttaqarnerujussuuppata? Taava kommunit unammilligassaqarnerpaajusut isumaqarsinnaapput naligiinneq tassaasq *qanoq annertutigisumik inissianik pisariaqartitsineq* uuttuutigalugu aningaasanik amerlaqatigiinnik agguaassineq.

Kisianniuna sanaartornernut tunngatillugu ajornartorsiutaasq (soorlu meeqqerivinnik allanilla sanaartornerit, timmisartoqarfiliorerit, mittarfinnik alliliinerit, talittarfiliortiternerit allallu), sanaartornerit pineqartut ingerlanneqarneqarnerminni suliffissaqartitsisarneri akileraarutitigullu isertitsissutaasarneri. Inissialiortiternerit annerusumik sumiiffinni inissaaleqinermik ajornartorsiuteqarnerpaaffiusuni (tamatumalu nassataanik isumaginninnikkut ajornartorsiuteqarnerpaaffiusuni) ingerlakkaanni, kommunit sinneri sanaartornerup suliffissaqartitsineranit akileraarutitigullu isertitsissutaaneranit minitaasutut misigisimassapput.

Tamatumani imatut aperisoqarsinnaavoq kommuninut ataatsimut tapiissutit imatut aaqqissuunneqarsinnaanersut, kommuni sanaartugassamut aningaasaliiffigittoq atatillugu kommunip sanaartornerup nalaani suliffissaqartitsinikkut akileraarutinillu isertitaqarnikkut aningaasaqarniarnikkut iluaquserneqarnerata annertoqataanik tapiissutinik ilanngaassivigineqarsinnaalerluni. Tamanna kommunit aningaasaqarnikkut atugaannik naligiinnerulersitsiniarnermi sakkussaasinnaava? Kommunillu sanaartukkap inissinneqarnerata qanoq inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut iluaqusiisinaanera eqqarsaatiginagu sanaartugassanik pissarsiniarlutik salliuniunnerannik ilaatigut annikillisaataasinnaalluni.

Tamannali isumaliusersuutituinnaq paasineqassaaq. Periaatsip taamaattup qanoq ingerlanneqarsinnaatiginera siunertamullu tulluartinera, Inatsisinut Ataatsimiititaliap tunngavissatigut saqqummiunneqartutigut takusinnaangilaa.

Pisortat suliffeqarfiisa inissisimaneri

Soorunami pisortat suliffeqarfiisa sumi inissisimaneri kommunit suliffissaqartitsiniarnerinut akileraarutinillu isertitaqarnerannut sunniuteqarput.

Qanoq Namminersorlutik Oqartussani suliffiit nunami kommunit akornanni ullumikkut agguataagaanerat takussutissiami takuneqarsinnaavoq:

	Sermersooq	Qeqqata	Kujalleq	Qaasuitsup
Inuit 1000-iugaangata Namminersorlutik Oqartussani suliffiit amerlassusaat	162,4	138,4	113,9	110,4

Namminersorlutik Oqartussani suliffillit assigiinngitsut tamarmik kisitsisinut ilanngunneqarsimapput. Tassani aamma Naalakkersuisoqarfiit, aqutsisoqarfiit, il.il., suliffeqarfiit killilimmik aqunneqartut, Namminersorlutik Oqartussat ingerlatseqatigiiffii kiisalu aqutatut ingerlatseqatigiiffii.

Nunami borgmesterit pingasut ukiup aallartinnerani oqallisissiamik saqqummiussipput³, tassani pisortani atorfilinnik 600-nik nunap pingaarnertut illoqarfianit illoqarfinnut allanut nuusseqqullugit Namminersorlutik Oqartussanut kaammattuuteqarlutik. Oqallisissiaq eqqumaffigineqartorujussuuvoq oqallinnermillu annertuumik pilersitsilluni.

Nuussineq / pisortat suliffiutaannik agguasseqqinneq aningaasaqarniarnikkut iluaqusii-sinnaavoq, tamanna minnerunngitsumik kommuninut suliffiit nuunneqarfiannut akileraarutitigut isertitaqarnerulersunut suliffissaqartitsinerulersunullu. Suliffissaqartitsinerulernerliuna aamma inissianik, meeqqanik paaqqinnittarfinni inissanik, atuarfimmi inissanik allanillu pisariaqartitsinerulernermik nassataqartussaq.

Illuatungaatigut kommuni suliffinnik annaasaqartoq akileraarutitigut isertitanik suliffissaqartitsinikkullu annaasaqassaaq, tamanna inissianik, meeqqerivinni allanilu inissanik amigaateqarnerup annikillinerata peqatigisaanik.

Aalajangiisoqannginneranili kingunissat qulaajarneqarnissaasa qularnaarneqarnissaa pingaaruteqarpoq.

Kukkunersuisartut suliffeqarfiat BDO Grønland suliffinnik 600-nik Nuummiit illoqarfinnut allanut nussuinermut aningaasartuutaasussat pillugit Aningaasaqarnermut Naalakkersui-

³ ”Naligiimmik siunissaqarneq”, januar 2016

soqarfik sinnerlugu misissuisimavoq (borgmesterinit pingasunit siunnersuutigineqartut). BDO Grønland naliliivoq, nuussineq taamaattoq ikaarsaarnermut aningaasartuutunik minnerpaamik 523,9 mio. kr-inik nassataqassasoq (angalanernut aningaasartuutit ukiumut 6 mio. kr-it pallillugit annertussusillit tassunga ilanngunneqassapput). Sanaartornissanut aningaasaliissutitut aningaasartuutissat pisinnaasut tassunga ilanngunneqanngillat, soorluttaaq sulisussanik nutaanik pissarsiniarnermut ilinniartitsinermullu aningaasartuutit ilanngunneqanngitsut. (Misissueqquissaarnerup inernera isumaliutissiissummut ilanngussatut ikkunneqarpoq).

Nuussinermi sulisunik tigumminnisinnaanerup sulisussanilluunniit nutaanik naammattunik, suliassanillu pineqartunik naammassinninnissaminnut naammattumik piginnaasalinnik, pissarsisinnaanerup nalilersorneqartariaqarnera ilanngunneqassaaq. Assersuutigalugu Kanukokap Nuummiit Maniitsumut nuunnissaanut pilersumut atatillugu suleqataasut tamarmik nooqataajumasimannngillat. Aammattaaq oqaatigineqarsinnaavoq peqqinnissaqarfimmik najukkamilu eqqartuussivinnik nunap immikkoortukkaarilluni aggornilersuinerumut nunap ilaani atorfinnik inuttaliiniarnikkut ajornartorsiutit pissutaasimapput (imaluunniit aalajangiisuusumik pissutaaqataallutik).

Pisortat suliffiutaannik nuussineq / agguataareqqinneq, ullumikkut qitiusumik allaffeqarfimmi sularineqartartunik kommuninut nuussinikkut aamma pisinnaavoq. Aaqqissuussaarnermut Isumalioqatigiisitaq 2005-imi pisortat suliassaqarfiinik aaqqissuusseqqinnissaq pillugu isumaliutissiissummik⁴, kommunit aaqqissuuteqqinnerannut kingullermut tunngavissiisumik saqqummiussivoq. Kommunit 18-iusut sisamanngorlugit kattussuunneqarnissaat Aaqqissuussaarnermut Isumalioqatigiisitaq kaammattuutigaa, tamannalumi 2009-mi pivoq. Aaqqissuussaarnermut Isumalioqatigiisitaq aamma suliassaqarfiit arlallit Namminersorlutik Oqartussanit kommunerujussuarnut nutaanut nuunneqarnissaat kaammattuutigaa. Tassani ilaatigut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit, innarluutilinnik isumaginninneq, pisortat soraarnerussutisiaqartitsinerat, naartunermut/erninerumut atatillugu ullormusiat, ineqarnerumut tapiissutit, meeraqarnerumut tapiissutit akilersuinerillu, meeqqat atuarfiinik sanaartorneq, ilinniartut najugaqarfiinik sanaartorneq ingerlatsinerlu, innaallagissamik, kiassarnermik imermillu pilersuineq, umiarsualiviit, ineqarneq kiisalu sanaartorneq pineqarlutik. Suliassaqarfiit nuunneqarnissaat kaammattuutigineqartut amerlanerpaat nuunneqarnissaannut Naalakkersuisut tapersiippat, taamaattorli isumaqarlutik suliassaqarfiit ilaannut tunngatillugu sukumiinerusumik misissuisoqartariaqartoq.

Suliassaqarfiit nuunneqarnissaat kaammattuutigineqartut ilaat ataasiakkaat malittuanik kommuninut nuunneqarput. Innarluutilinnik isumaginninneq immikkut taaneqarsinnaavoq (2011-mi nuunneqartoq). Suliassaqarfinnilli nussuineq Aaqqissuussaarnermut isumalioqati-

⁴ Pisortat suliassaqarfiinik aaqqissuusseqqinnissaq pillugu isumaliutissiissut

giisitap, Naalackersuisut Inatsisartullu kommuninik aqqissuusseqqinneq sioqqullugu takorluugaattut sukkatigisumik annertutigisumillu pisimanngilaq.

Kommunini isornartorsiuisut kingullertigut suliassa qarfinnik kommuninut tunniussuinerup siuarsarneqarnissaanik ujartuipput.

Kommunilli sulisussanik naammattunik suliassanillu pineqartunik naammassinninnissamut naammattumik piginnaasalinnik pissarsisinnaanerit tigungminniinnarsinnaanerallu pillugu isummertoqartariaqarpoq, soorlu tamanna Namminersorlutik Oqartussat ataanni pisortat suliffiutaannik suliffeqarfiutaannillu nussuinermut atuuttoq.

4. Inatsisinut Ataatsimiititaliap isumaliutai

Inatsisinut Ataatsimiititaliap paasivaa kommunit assigiinngitsut pisussaaffittut suliassaminnik aningaasaqarnikkut naammassinninnissamut periarfissaasa assigiinnginnerat ukiumi makkunani annertuumik isiginiarneqartoq. Kommunit aningaasaqarnikkut assigiinnerusumik atugaqalernissaat amerlasuunit kissaatigineqarunarpoq, sakkulli suut, qanorlu annertutigisumik, atorineqarnissaat pillugu isumaqatigiinngittoqarluni. Apeqqut soqutigineqartorujussuuvoq – Inatsisartunit aamma.

Ataatsimiititaliap malugaa aalajangiiffigisassatut siunnersuut Naalackersuisullu allannguutissatut siunnersuutaat pingaarutilitsigut assigiinngissuteqarpallaanngitsut.

Ataatsimiititaliali maluginiarpa iliuuseriniakkat atuutilersussat suuneri piinnarnagit aammattaarli iliuutsit ataasiakkaat qanoq kinguneqarnissaat pillugu qulaajaasoqarnissaata pisariaqarnera siunnersuuteqartumit pingaartillugu erseqqissaatigineqartoq – taamaakka-luarterli suliap aallareriikkap saniatigut nassuiaammik nukinnik atuiffiusussamik allamik aallartitsinissap pissusissamisuunnginnera Naalackersuisunit tikkuunneqarpoq.

5. Inatsisinut Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Siumumeersut Demokratineersullu Allannguutissatut siunnersuutip akuersissutigineqarnissaa **inassutigaat**.

Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Inuit Ataqtigiinneersut aalajangiiffigisassaataut siunnersuutip akuersissutigineqarnissaa **inassutigaat**.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap taamatut oqaaseqarluni siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen
Siulittaasoq
Siumut

Laura Tàunâjik
Siumut

Michael Rosing
Demokraatit

Múte B. Egede
Inuit Ataqatigiit

Iddimangiiu Bianco
Inuit Ataqatigiit